

завръщането на неговите жители. Особен интерес представлява в. „Стара планина“. Първият му брой съобщава в рубриката „Вести из Българско“, че има свой кореспондент в Пловдив, който ще дава достоверна информация от областта¹⁶. През есента на 1876 г. Дж. Макгахан е специален кореспондент на в. „Дейли нюз“ в Пловдив¹⁷. Знаменитият военен журналист продължава своята страстна защита на българската кауза. Той посещава два пъти Батак и изпраща до в. „Дейли нюз“ в Лондон подробни кореспонденции. Те са препечатани от в. „Стара планина“. Сведения за положението в Батак се появяват, макар и рядко, и в други възрожденски вестници, които излизат в Цариград или в Румъния.

В. „Стара планина“ препечатва част от писмо, изпратено от леди Странгфорд от Пловдив до лондонския кмет, в което тя разказва за видяното в Батак: „Мястото е очистено сега от човешки останки, но все още представлява ужасен изглед. Нищо друго няма освен грамади изгорели, почернели камъне. Хората живеят в колиби покрити с дъски или слама, през които дъждът или вятърът свободно минават“¹⁸. В своя дописка Макгахан също описва бедственото положение на батачани: „Никой не може да си състави идея за хищността на турците, без да е видял тези жени и деца, на които турците са взели всичко. Едва ли има жена, която да носи собственото си облекло“. Каквото имат сега им е дадено от техни човеколюбиви съседи“¹⁹. В много тежко положение са децата, останали сираци след въстанието. Макгахан пише как в октомврийската нощ вижда подслонени под навес „стотини деца, които спяха наедно, като овце, не само без кюркове, но и без обикновените си облекла, като имаха само една тънка дрешка, която често не достига коленете им. Жалостно е да гледаш тези малки създания как треперят даже когато спят“²⁰. Трябва да се отбележи, че положението на сираците тревожи и занимава тогавашната българска общественост. В края на 1876 г. Българската екзархия полага усилия да помогне на осиротели деца от Батак и от другите пострадали селища. Тя успява да изпрати много от тях в различни краища на България, където те са приютени от български семейства. Американският журналист отбелязва издръжливостта и трудолюбието на батачани. Той описва как те вършеят неприбраното през лятото жито: „Мнозина от тях, които нямат добитък, работят мъжествено, като носят на гръб сноповете и ги правят на купи, докато чакат да наемат коне да ги овършеят. Мнозина работят на месечина до сред нощ“. Той заключава, че „тези хора са много индустриални и спестовни. Дай им средства, с които да работят, дай им случай и те ще си помогнат сами“²¹. Консулският комитет в Пловдив урежда приюти за българи от пострадалите селища в Пловдив и Пазарджик. В тях са настанени много баташки жени и деца. Макгахан е впечатлен от